

S azt súgja, sün

Éjszakánként, szerencsére szép, már-már nyári éjszakák ezek április végén, május elején, sünek érkeznek, sündörögnek kutyáink edényeihez a holdvilágban. Nehezen, soká kínlódva, fülemben a rádió dugójával alszom el, s már az álmok mélyrétegeiben leledzem, amikor is a kutyák felfedezik a jövevényeket, eszelősen csaholva egyet-egyét közrefognak, kotorékok ugyanis. Ha nem ébredek fel magamtól, Jutka megérinti vállam, s azt súgja, sün... Lassan tápászkodom fel, a napali ajtaján, melyet, csak most látom, ismét elfelejtettem éjszakára bezárni, a teraszra botorkálok, majd immár észhez térve, az udvarra, a kamrába sietek, kutyáim ne verjék fel az egész Orbánfalvát, ne az egész Pap Pál utcát; loholok szerszámaimért, a vaslapátért és a fémsöpűrűért. Hogy aztán hátrakanyarodjam a Pap Pál utcai kertkapu és a vízcsomó virágcserepekkel kamuflált bunkere között lévő két kutyaházhoz, melyek előtt a kutyák már végletekig hergelve magukat, önkívületben csaholnak. De van, amikor valahol máshol fogják éppen közre az ilyenkor már nagygyá dagadt, terhes sünöket. Persze ravaszodom, így-úgy cselezek, de végül is majd mindig meg kell küzdenem értük. Összevissza szurkálják magukat, mégis újra és újra megpróbálják szájukba kapni őket, elfutni velük előlem. Egy-egy pillanatra, ha netán megbotlok, volt már, amikor orra buktam, négykézláb másztam, netán ügyetlenebb mozdulatot vétek, megrettenek, még majd ezek a kis kotorékok is megharapnak, még majd ők is életemre törnek, mint tört volt a nagykutyám (nem tudom, ha a karomon lévő ér helyett sikerült volna átharapnia, mit megcélzott volt, nyakamon az ütőeret, hogyan folytatta volna a transzérolást, nem gondoltam tovább, pedig hát szükséges lett volna továbbgondolnom), legalább kesztyűt kellene húznom. Éppen a minap akadt meg a tekintetem az egyik rózsakaróra akasztott bőrkesztyűn, valahogy vastagabbnak tűnt, erősebbnek, emlékszem, a SZKALA kertészeti szaküzletben vettük, jóllehet, akkor ott a karón hirtelen egyértelművé lett, eredetileg nem kertészkedésre szánták, erősebb védőkesztyű, amilyeneket az öntödékben használnak, likai rokonunk, a városi öntödében dolgozott (ő öntötte kályhaezüsttel festett Tito-büszkjeimet), vagy tán még inkább valami kiszuperált krikettkesztyű lehet, illetve ha kissé megerősítenék, gondoltam, baseballkesztyűként is használhatnánk őket... Ha sikerül félrekergetnem a kutyákat, az éppen aktuális sünt a fémsöpűrűvel a lapátra gurítom, majd vigyázva, a kerítésen át, az egyik Pap Pál utcai füves sávra hajítom. Szép ívben ejtem – ejteném szinte. Ugyanis miközben kezem, lapátom kilendül, a tüskés zsák akárha már a hold felé röpülne, én hirtelen a kicsikért kezdek aggódni, nem élük túl a föld (Föld) ütését, noha valahol azt olvastam, olykor hat méterről aláesve sem sérülnek meg. Valamint hát attól is rettegek, valakit eltalálok, netán valamelyik hazafelé sétáló kedves szomszédot, netán egy relatíve gyorsan haladó vonulásból lemaradt migránst, eltalálok e nem mindennapi labdával, e nem min-

dennapi labdajátékban, s az a valaki, a kedves szomszéd, netán a valóban lemaradt migráns visszadobja nekem, dühösen arcomba vágja a tüskés labdát, hogy aztán, akárha semmi sem történt volna, kedves szomszédom, az elmaradt migráns majd bandukoljon tovább hazafelé, avagy a határ, a zsilletdrót, az O-függöny felé... És akkor máris látni vélem arcom, ami egy pillanatra, mintha központi metaforám, Michelet, a nagy történetíró Krisztus-arcát mutató vérző szitáját emelné magasba – a múltkor, Zsófi unokám születésnapján, a szabadkai Darabos-féle cukrászdába mentünk a gyerekekkel, s kikászálódva a kocsiból én nem a cukrászda felé indultam, hanem a szitás kirakatához, unokáim és Jutka már a cukrászda lépcsőjéhez értek, amikor észrevették, nem vagyok velük, közben elveszítettek, keresni kezdtek, mire Jutka visszamutatott a túloldalra, ott van a szitás kirakatánál, unokáim értetlenül néztek Jutkára, mit csinál a szitás kirakatánál, szereti nézni a kis rézszitákat, mondta Jutka humorosra fogva egy kicsit, szereti nézni a kis rézszitákat, kérdezték értetlenül unokáim, igen, mondta Jutka, biztosan vesz neked, Zsófi, születésnapodra egy, ahogy ő mondja, vakító, kis rézszitát, és valóban, azt akartam, venni egy kis, vakító rézszitát Zsófinak, aki különben éppen most költözik fel az egyik budapesti kollégiumba, ott fog magyar irodalmat és angol nyelvet tanulni, s milyen szép lenne, ha vinne magával egy kis, vakító rézszitát Budapestre, és azt a kis, vakító rézszitát felakasztaná kollégiumi ágya, asztala fölé, de a szitás nem volt nyitva, máris szaladtam át az úton Jutka és az unokáim után, ott nem messze attól a helytől, hol nemsokára elkezdik sütni a szelídgesztenyét Szabadkaország legszebb tűzijátékát produkálva, tán, tűnődött Olivér, be kellene tiltani a tűzijátékokat, igaz, a tűzijáték-maffia már olyan erős, lehetetlen betiltani, be kellene tiltani, és csak a szelídgesztenye sütését engedélyezni, eloltani mind a fényeket, és hagyni, hogy csak a gesztenyesütők üstháza sziporkázzanak, mert valóban némi problémát jelentett számomra, akár úgy is mondhatnám, megszenvedtem azt, hogy Zsófi unokám Pestre megy irodalmat tanulni, és tényleg azon törtem a fejem, el kellene látnom valami titkos, az irodalmat illető titkos dologgal, valami kabátbélésbe varrható mondattal, talizmánnal, talán valóban egy kis, vakító rézszitával, mert mindinkább úgy gondolom, Michelet metaforája meghaladja a nagy, a legnagyobb művészek, Rembrandt, Dosztojevszkij Krisztus-ábrázolásait.

Éjszakánként egy-két sün.

Tegnap kettő volt. Már visszafeküdtem, amikor újrakezdődött az egész. Most a Homokvár déli oldalánál cirkuszoltak. Jutka kapukkal, a Homokvár eredeti (100 éves) kovácsoltvas kapujaival óvott, két részre tagolt, majdhogynem titkos kis virágoskertjében.

Lapátra vettem a sünt, de most nem a hátsó utcai frontra dobtam, majd mindig oda dobom, csak ritkán az elülső, az orbánfalvi frontra, de mondom, most nem ezekre az oldalakra, frontokra dobtam, mert hát valóban frontok ezek, tán akkor sem túloznék, ha globális frontok részének minősíteném őket, ahol ilyen tüskés labdák, golyóbisok röpködnek, hanem a szomszéd szőlőjébe. Majd visszafeküdtem ismét. Mire az egyik kutyám átkapart a drótkerítés alatt, megtalálta az átdobott, irritáló, szúrós labdát, és folytatta az eszelős csaholást. Folytatta a játékot... A szomszédék szerencsére nem voltak itthon. Már Jutka is felkelt. Ugyanis ez a rész, Jutka kertje, valamint a szomszéd kis, szépen kezelt szőlője, a

Homokvár déli oldalán, éppen a hálószobánk előtt terül el. Jutka azt mondta, hozzam oda kétágú alumíniumlétránkat a benti padlásfeljáróból, meg a másikat, a kisebbet a kamrából. Odahoztam őket, a nagyobbikon felkapaszkodtam a kerítés fölé, a kisebbiken pedig, amelyet közben átemeltem a kerítésen, s ereszkedtem volna lefele, ha engedi a felső, több mint húsz éve kifeszített, noha már rozsdás, ám még mindig feszülő tüskésdrót. De nem engedte. Ugyanis csak akkor vettem észre, hogy pizsamanadrágom, közel súlyosan alácsüngő herémhez, hiszen éjszaka nem szorítom le őket, fennakadt a rozsdás tüskésdróton. Kínlódtam, miközben a létrák lassan süllyedni kezdtek a homokban, lassan eresztették rá nagy heréimet a szögesdrótra... Istenem, miféle kínzási eljárás, miféle koreográfia, fenn a holdvilágban. A karóba húzást észbontó precizitással leíró Ivo Andrić tollára méltó. Mit gondol rólam, ha lát valaki. Annál is inkább, mivel már történt itt egy betörés, felmásztak szomszédunk emeleti teraszára, betörték az ablakot (én azt hittem, a huzat csapta be, Jutka pedig azt, csütörtök van, a szemetesek törnek, mint gyakran szoktak, valami üveget a kukában), elvitték aranyholmijaikat, nagyon profi csapat dolgozhat errefele, van utca Orbánfalván – kezdjük így hívni immár nemcsak az egykori, Orbán-keresztnél kezdődő Pionír sétányt, hanem a vasúti síneken innen eső egész részét Palicsnak –, ahol már minden házba betörték, van olyan ház, ahová már többször is, de aztán a szomszéd riasztórendszerrel szereltetett, amely minden biztonnyal most is be lehetett kapcsolva. Rettegni kezdtem, beindul a riasztórendszer, és a rendőrség itt talál fennakadva a szögesdróton. Itt, hadonászva a holdvilágban. Még majd azt hiszik, a határzárát akartam átvágni. De Jutka, rántva egyet pizsamanadrágomon, heréimet tenyerével megemelve, ügyesen kiszabadított. És végre átkecmeregtem. Igaz, odaát is nehezen mozogtam, lévén hogy, mint egy kottásfüzetben, a szőlő sorai is a seregélyhálót tartó bonyolult vasvázon átvezetett drótokon futnak. Elkaparintottam, átadtam a kutyát. Majd odahozva a lapátot és a drótsöpűrűt, a sünt most oldalt dobtam ki a Pap Pál derékszögben megtörő, nyugis, mohás, füves, szinte ligetszerű részére. Kedvelem ezt a kis elkülönülő részét a Pap Pálnak, ha látom, mint most is a holdvilágban, mindig kedvenc szerb költőm, számomra alig elviselhető szavai jutnak eszembe:

Želeo sam da živim na izvestan način negde.

Szerettem volna bizonyos módon élni valahol.

Igen, alig elviselhető, mert én is *Szerettem volna bizonyos módon élni valahol.* Ahol, mint a vers előző, legszebb sora mondja:

Krajnji zanos je mahovina.

Hol a végső lelkesedés (révület?) a moha.

Fél óra is elmúlt, mire valahogy magam is visszaevickéltem. Átemeltem, helyére raktam a szerszámokat, helyére a két létrát.

Különös, morogtam immár harmadszor vackolva be az ágyba, Újvidéken, a Virág utca 3.-ban is így múltam tavaszi-nyári éjszakáim. Birkóztam vizsláimmal – előbb egy magyar vizslánk volt, amely se szó, se beszéd elhagyott bennünket, majd pedig a telepi idős szobrásznőtől kaptunk ajándékba egy német mada-rászt. Az idős szobrásznőtől, kinek egyik főműve, a Brüsszelben díjazott, napozó két bronznéike éppen itt látható a palicsi tó partján lévő parkban, közvetlenül a

barométer kis pavilonja mellett. Persze mikor megajándékozott bennünket nevetlen süldő kutyájával, még nem tudtuk, Palicsra költözünk, itt próbálunk majd bizonyos módon élni, itt próbálunk majd megöregedni, meghalni. Azok a vizslák, ha megfogták a sünöket, tényleg nem engedték el őket, a szó szoros értelmében rájuk kattantak, muszáj volt sünöstül vizes vödörbe dugni a szűrős, élő labdára görcsölt, csapzott fejüket, hogy aztán a Virág utcára hajigáljam nagy ívben őket. Több mint 20 évig. Hihetetlen, de egynek sem sikerült felfedeznem a fészket. Igaz, mostanság, úgy sejtem, a hátsó terasz mögé zsúfolt tűzifa alatt tanyázhathatnak, lévén hogy már évek óta tapasztalom, több arrafele a lila döglégy, mint kellene... És lám, immár Palicson is ezt teszem, szintén már több mint 20 éve. Fél évszázada dobálom a sünöket a holdvilágban. Miféle abszurd labdajáték. Ha nem a migránsoknak mutogatom az útirányt a határsávban, inkább éppen hogy nem mutogatom, csak hadonászom, mint Anna Pavlova, a szovjet hadsereg forgalmistája hadonászott volt kis zászlaival Berlin felszabadításakor (emlékszem, gyerekkorunkban Kecsenovics azt bizonygatta, pontos információi vannak, valóban a neves balerina, Anna Pavlova volt a Berlinbe özönlő, a szétlőtt-szétbombázott Berlint felszabadító szovjet katonák első forgalmista katonarendőrije, aki *A hattyú halálát* eltáncolta, akiről, teszem most hozzá, az egyik legszebb szerb esszét írta volt Isidora Sekulić, vagy annak a lánya volt az, de őt, mint a DR BRENNER pszichiátria könyvtárosától megtudtam, nem Annának hívták), ha nem a migránsokkal játszom gyephokiba oltott baseball-játékunkat, mert újabban már én is edzősködöm, lévén hogy végül is csak egy csapat maradt, az AFGÁN AGARAK, akkor, lám, mint egy örült, a sünök szűrős labdájával hajigálózom a holdvilágban, akárha a szűrős határzár felett... Az emberek, ha látnak, biztosan azt hiszik, az agyamra ment a migránsoknak szervezendő gyephoki (gyephokival keresztezett krikett, illetve hát baseball), agyamra utópikus elképzelésem, s azt sugdossák, hamarosan visszavisznek a börtönbe, vissza az immár DR BRENNER nevét viselő pszichiátriára (az első eset, mondják, hogy egy ott kezelt beteg választott, adott volt nevet az egész intézetnek)... És majd kezdik előlről, mondta Vad Jocó, majd jön a Professzor, azt mondják, végre valóban sikerült összeraknia, mint egy Rubik-kockát, a narancsoládákba zsúfolt szövegeket, cetliket, dossziékat, iratmegőrzőket, ugyanis Regény Misu, Jonathán meg a DR BRENNER pszichiátria könyvtárosa továbbra is kapcsolatban állt vele, megállás nélkül küldözgették egymásnak a lehetséges sorrendeket, tartalmakat, kitűnő indítómondatokat, állítólag sehová sem köthető bekezdéseket, innen-onnan kihullott cetliket... Igaz, a migránsok közben egyelőre megfogyatkoztak, a mi utcánkban, az Orbánfalva utcán már szinte nem is látni őket, továbbmentek, azt mondták, Szerbiában sincs munka, nagy a sár, éppen olyan, akárha Afrika, csak az a különbség, mondták, itt mégis mindenki a kávéházakban, a kávéházak teraszán üldögél (egyik részük kábítószert csempész, másik részük az őrző-védő KFT.-k feudális hadseregében szolgál, a többi pedig az uralkodó pártok választási mechanizmusát működteti), mind továbbmentek, vonulnak Šid felé...

A minap a Pap Pál felől érkeztem haza, miközben a kerítéskaput készültem kinyitni, a lábam előtt, akárha kéredzkedne, engedjem be, egy süldő kis sünt pilantottam meg. Nem ijedt meg, nem szaladt el előlem, nem gömbölyödött össze,

noha azt mondják, az ártatlan szemű, mókás fickó különben igencsak félénk... Kíváncsian nézett, tetőtől talpig végigmért. Mintha csak azt kérdezte volna, hát te lennél az a senki koma, te, akinek nem akadt jobb dolga, mint egész tavasszal velünk labdázni a holdvilágban?! Hát én, dadogtam, én lennék az, ki is, én lennék az, aki azon kívül, hogy a migránsok között hadonász, illetve hát éppen hogy nem hadonász, azon kívül, hogy a sünlabdákkal hajigálózik, én lennék az a senki koma, ki akárha nem lennék... Valóban sosem is láttam nála szimpatikusabb kis lényt. Szépen, vigyázva beengedtem magam előtt. Be Homokváramba. Még egyszer felpillantott rám, akárha meg akarta volna köszönni, hogy beengedtem, majd mintha mi sem történt volna, továbbkocogott a kutyák csillogó edényei felé.

Örkény István